

УДК 330.021:339.9(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/hst-2025-24-101-12>

## НОВІ РЕАЛІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ЗМІН

САГАЙДАК, ІЛЛЯ<sup>1</sup>

### Анотація

**Метою статті** є обґрунтування теоретико-методичних засад формування економічної політики України в умовах сучасних глобальних трансформацій, цифрової економіки та соціальної турбулентності. Автор спирається на міждисциплінарні дослідження, що поєднують економічні, соціологічні й філософські підходи. Проаналізовано післявоєнну економічну політику України, враховуючи глобалізацію та міжнародну інтеграцію, цифровізацію економіки та суспільства, зростаючу невизначеність та турбулентність та відповіді на них, що орієнтують світову економічну політику на соціальну справедливість та інклюзивність, геополітичну стабільність та безпеку, гнучкість і стійкість економічних систем тощо. Обґрунтовано, що відповідність економічної політики «духу епохи» означає її гнучкість, адаптивність та орієнтацію на сучасні виклики та можливості, які формують розвиток світової економіки. Розглянуто низку переваг глобалізації безпосередньо для економічної політики, таких як сприяння економічному зростанню через відкриття нових ринків, підвищення ефективності виробництва та конкуренції, що змушує компанії підвищувати якість продукції та знижувати витрати. Виявлено негативні наслідки, виклики та ризики глобалізації: економічна нерівність, що виявляється у зростаючій залежності бідніших країн від індустріальних розвинених країн, загальний несправедливий розподіл багатства через концентрацію капіталу у великих компаніях і фінансових центрах, збільшення соціальної нерівності у всьому світі. Здійснено аналіз цифровізації економіки, що передбачає розвиток нових технологій, цифрової економіки, автоматизації та штучного інтелекту, та зростаюча діджиталізація усіх суспільно-політичних процесів. З'ясовано, що наслідком глобалізації є соціальна турбулентність та зростаюча невизначеність, які акумулюючи соціально негативні наслідки глобалізації, цифровізації та певних економічних та політичних процесів, на нашу думку, здебільшого визначають «загальний дух епохи». Економічна політика України має бути гнучкою, адаптивною та орієнтованою на сучасні глобальні виклики. Вона повинна враховувати глобалізацію, цифровізацію, соціальну турбулентність та зростаючу невизначеність. Глобалізація відкриває нові можливості для інтеграції та економічного зростання, проте водночас посилює соціально-економічну нерівність, залежність від транснаціональних корпорацій і створює екологічні ризики.

**Ключові слова:** економічна політика, глобалізація, цифровізація, соціальна турбулентність, міжнародна інтеграція, світовий розвиток.

**Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.** Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується складними та взаємопов'язаними глобальними змінами, серед яких особливо виділяються глобалізація, технологічна революція, екологічні виклики, а також економічні та політичні кризи. Враховуючи ці зміни, Україні необхідно пристосувати свою економічну політику до нових реалій, зокрема до сучасних глобальних тенденцій і викликів. Відповідність (обумовленість) економічної політики загальному «духу епохи», велінню часу передбачає її орієнтацію на глобальні соціально-економічні, технологічні, екологічні та політичні процеси. Основні аспекти цієї відповідності ми вбачаємо у тому,

що вона має ураховувати глобалізацію та міжнародну інтеграцію, цифровізацію економіки та суспільства, зростаючу невизначеність та турбулентність. Зупинимося на цих аспектах більш детально.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій, з яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор.** Важливими для нашого дослідження є низка наукових праць, що використовувались як теоретичне підґрунтя дослідження, присвячені аналізу трансформаційних процесів у світовій економіці та суспільстві. Зокрема мова йде про науковий доробок зарубіжних і вітчизняних учених, які досліджують проблеми глобалізації, регіоналізації та економічної фрагментації (Верменич, 2021; Гриценко, 2021; Дернова, Боровик, 2024; Одотюк, 2021; Пітулей, 2014; Intriligator, 2004), становлення цифрової економіки та її вплив на соціально-економічні системи (Апалькова, 2015; Гавриленко, Тарасенко,

<sup>1</sup> Український державний університет імені Михайла Драгоманова (Київ, Україна)

E-mail: [i.v.sahaidak@udu.edu.ua](mailto:i.v.sahaidak@udu.edu.ua)

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-8622-3704>

2021; Гудзь, 2018 Tapscott, 1995; Mesenbourg, 2001; Negroponte, 1996), а також соціальної турбулентності й зростання невизначеності в умовах сучасних кризових явищ (Зубов, Кривега, 2015; Кубальський, 2022; Панченко, 2021; Yanitsky, 2011).

Таким чином, автор спирається на міждисциплінарні дослідження, що поєднують економічні, соціологічні й філософські підходи, формуючи цілісне бачення нових умов функціонування суспільно-економічних систем.

**Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття.** Попри значний науковий доробок, присвячений вивченню глобалізаційних процесів, цифрової трансформації та соціальної турбулентності, низка аспектів досі залишається недостатньо розробленою. Зокрема, у сучасній літературі обмежено представлено комплексні підходи до інтеграції цих трьох факторів у єдину концептуальну рамку економічної політики. Переважна більшість досліджень акцентує увагу або на економічних вигодах і ризиках глобалізації, або на окремих технологічних аспектах цифровізації, тоді як питання їх взаємодії в умовах зростаючої невизначеності залишаються фрагментарними.

Недостатньо дослідженими залишаються й механізми адаптації національних економік, зокрема української, до умов багатополярного та фрагментованого світового розвитку, а також інструменти забезпечення інституційної стійкості в умовах постійних кризових викликів. Відсутня цілісна методологія, яка б дозволяла одночасно враховувати вплив глобальних трендів, цифрових інновацій та соціальної турбулентності на формування державної економічної політики.

Саме ці невирішені аспекти й визначають наукову новизну та практичну значущість означеного дослідження, адже воно спрямоване на пошук шляхів формування адаптивної та стійкої економічної політики України відповідно до вимог сучасної епохи.

**Методи дослідження.** Методологічною основою статті є сукупність загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. Зокрема, застосовано методи аналізу та синтезу – для виявлення сутнісних характеристик глобалізаційних процесів, цифрової трансформації та соціальної турбулентності; системний підхід – для узагальнення взаємозв'язків між зазначеними чинниками та їх впливу на формування економічної полі-

тики. Метод порівняльного аналізу використано для оцінки міжнародного досвіду адаптації національних економік до умов фрагментованої глобалізації й цифровізації. Історико-логічний метод застосовано для простеження еволюції наукових підходів до проблеми. Для формування висновків використано методи узагальнення та прогнозування, що дали змогу визначити перспективні напрями розвитку економічної політики України у відповідності до сучасних викликів.

**Мета та формування цілей статті (постановка завдання).** Метою статті є обґрунтування теоретико-методичних засад формування економічної політики України в умовах сучасних глобальних трансформацій, цифрової економіки та соціальної турбулентності.

Для досягнення поставленої мети в роботі визначено такі **завдання**:

- 1) проаналізувати наукові підходи до розуміння сутності глобалізаційних, регіоналізаційних та фрагментаційних процесів;
- 2) розкрити вплив цифрової трансформації на розвиток економічних систем і суспільних відносин;
- 3) охарактеризувати феномен соціальної турбулентності та невизначеності як чинника формування державної політики;
- 4) дослідити особливості адаптації української економіки до умов багатополярного світу та цифровізації;
- 5) визначити напрями удосконалення економічної політики України з урахуванням сучасних викликів і ризиків.

**Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів.** Глобалізація світової економіки, що розгортається з кінця минулого сторіччя шляхом «значного розширення світової торгівлі та всіх видів обміну у міжнародній економіці при явно вираженій тенденції до зростаючої відкритості, інтегрованості та відсутності кордонів» [15, р. 486]; передбачає необхідність враховувати міжнародні економічні зв'язки, торговельні угоди, роль транснаціональних корпорацій та економічних блоків, а також підвищення мобільності робочої сили та людського капіталу. Завдяки глобалізації «економічні та політичні відносини як між окремими державами, так і між людьми стають дедалі інтенсивнішими. Обмін відбувається не лише у сфері політики та економіки, але також у галузі технології та науки, культури та суспільства» (Гриценко, 2021, с. 98), що у свою чергу сприяє

взаєморозумінню між народами, розширенню культурного діалогу та толерантності, доступ до різноманітних джерел інформації та освіти, підвищення міжнародної співпраці у сфері науки, культури та екології.

Дослідники глобалізації, які традиційно приділяють ключову увагу саме економічному змісту глобалізації, головною її рушійною силою вважають транснаціональні компанії (ТНК), які «забезпечують не менше половини світового промислового виробництва та понад дві третини обсягу світової торгівлі» (Одотюк, 2021).

Як відомо, глобалізація має низку переваг безпосередньо для економічної політики, таких як сприяння економічному зростанню через відкриття нових ринків, підвищення ефективності виробництва та конкуренції, що змушує компанії підвищувати якість продукції та знижувати витрати, «залучення іноземних інвестицій та розвиток міжнародної торгівлі, сприяння технологічному прогресу та спільне вирішення глобальних проблем» (Дернова, Боровик, 2024, с. 254). Вона також сприяє підвищенню добробуту населення за рахунок доступу до дешевших товарів і послуг та їх широкого асортименту, адже у глобалізованому світі виробники товарів та послуг можуть їх пропонувати де завгодно. Лібералізація торгівлі у свою сприяє розширенню виробництва та експорту. З цими процесами безпосереднє пов'язано створення нових робочих місць та підвищення кваліфікації робочої сили як ключові сприятливі наслідки залучення іноземних інвестицій. Економічна інтеграція, що дає змогу країнам, що розвиваються, залучати інвестиції та створювати нові робочі місця, сприяє покращенню рівня життя населення, з чим у непрямої спосіб пов'язано поширення соціальних гарантій, розширення доступу до освіти, медицини та соціальних послуг.

З іншого боку, глобалізація неминує супроводжується певними негативними наслідками, викликами та ризиками. Ключовим пунктами критики глобалізації традиційно постає економічна нерівність, що виявляється у зростаючій залежності бідніших країн від індустріальних розвинених країн, загальний несправедливий розподіл багатства через концентрацію капіталу у великих компаніях і фінансових центрах, збільшення соціальної нерівності у всьому світі, адже не усі країни, компанії у межах однієї країни та робітники однієї компанії у рівній мірі залучені до глобалізації.

Чимало країн, що розвиваються, в значній мірі виключені з глобалізації через брак технологій та ресурсів. Вони можуть брати участь у глобалізації лише як покупці певних споживчих товарів, що виробляються в промислово розвинених країнах. Навіть якщо у розвинених країнах створюються робочі місця, то вони часто низькооплачуються, а умови праці вкрай несприятливі. Створення нових робочих місць у недорогих країнах-виробниках закономірно призводить до скорочення робочих місць у заможних індустріальних країнах (Пітулей, 2014). Такий масовий перехід виробництва у країни з дешевшою робочою силою призводить до закриття заводів у розвинених країнах та зростання безробіття в традиційних промислових центрах. Натомість у країнах, куди переміщується виробництво, відчутний дефіцит кадрів через високий рівень трудової міграції. Все це породжує нестабільність ринку праці та поширення нестандартних форм зайнятості, таких як фріланс та тимчасові контракти.

Глобальне переміщення виробництва впливає не лише на ринок праці, але посилює залежність окремих країн від глобальних виробничих ланцюгів, які можуть порушуватися через геополітичні конфлікти та пандемії, що загрожує стабільності постачання товарів, й має негативний вплив на довкілля. Саме з глобалізацією пов'язують виснаження природних ресурсів через надмірну експлуатацію в країнах, що розвиваються, збільшення викидів парникових газів через глобальні виробничі ланцюги, дефорестацію, забруднення води та ґрунтів через індустріальні виробництва та споживання. Навіть міжнародний та постійно зростаючий рух товарів, що посилюється в наслідок цих процесів, також шкодить навколишньому середовищу.

При цьому держави в умовах глобалізації втрачають суверенітет й важелі контролю над ключовими галузями господарства. Вони обмежені у своїй економічній політиці через міжнародні економічні організації (МВФ, СОТ, Світовий банк), які можуть диктувати умови реформ. Багато економічних рішень ухвалюються великими міжнародними корпораціями, а не національними урядами, які все більше втрачають контроль над стратегічними секторами економіки через іноземні інвестиції.

Окрім того, посилення соціальної нерівності внаслідок глобалізації відчувається всередині країн: вигоду від глобалізації отримують транснаціональні корпорації та висококваліфіковані пра-

цівники, тоді як низькокваліфіковані робітники можуть втрачати роботу через аутсорсинг. Великі корпорації витісняють дрібний і середній бізнес, що знижує рівень конкуренції усередині країни, а глобальні бренди витісняють місцевих виробників, що зменшує різноманітність продукції на ринку.

Натомість підсилюється глобальна конкуренція, яка сама по собі є одним із ключових глобальних викликів для економічної політики, що впливає на ринкову динаміку, інноваційний розвиток, зайнятість та економічну стійкість держав. Зростання конкуренції зумовлює глобалізація ринків, коли окремі компанії змушені конкурувати не лише на внутрішньому, а й на світовому рівні, технологічні прориви, коли автоматизація, штучний інтелект і цифровізація посилюють конкурентний тиск, змінюючи традиційні бізнес-моделі, ріст економік, що розвиваються – Китай, Індія, Південно-Східна Азія та інші країни набирають силу, створюючи жорсткішу конкуренцію для традиційних лідерів. Навіть перехід до «зеленої» економіки зумовлює зростаючу конкуренцію за ресурси, інвестиції та нові ринки екологічних технологій змінює структуру економічної політики.

Отже, брак технологій та ресурсів, залежність країн, що розвиваються від експорту сировини та дешевої робочої сили, негативні наслідки для навколишнього середовища та монополія глобальних корпорацій (Гриценко, 2021, с. 98), зростання глобальної конкуренції, що загрожує економічній стійкості окремих держав, – інші пункти критики, що безпосередньо пов'язанні зі збільшенням нерівності.

Противники глобалізації вже багато років протиставляють її зворотнім процесам – регіоналізації та локалізації. У цьому зв'язку з'явилося гібридне поняття глокалізації, що зводиться до «включення локальних співтовариств та територій в розгалужену мережу світового господарства й відповідної політики» (Верменич, 2021, с. 220). Втім останнім часом у якості протипаги глобалізації світової економіки все частіше згадується інша категорія – економічна фрагментація, що має зовсім іншу конотацію. Фрагментацію світової економіки О. Плотніков характеризує як «процес її дезінтеграції, деуніфікації і формування геоекономічних блоків з власними економічними стандартами, системами регулювання експортно-імпортних операцій, визначенням нових резервних валют і систем платежів» (Плотніков, 2023,

с. 34). Наслідком фрагментації світової економіки, що виникає унаслідок непередбачуваних глобальних потрясінь таких як пандемія, війна та стихійні лиха, що виникають час від часу, є те, що «світ стає поділеним на геоекономічні блоки із змінами центрів економічного впливу, сфер використання тих чи інших валют тощо» (Плотніков, 2024, с. 88).

Якою б не була подальша доля глобалізації не можна заперечувати той факт, що вона породила низку феноменів, які очевидно й далі будуть визначати розгортання світової економічної політики. Серед них ключову роль відіграє **цифровізація економіки**, що передбачає розвиток нових технологій, цифрової економіки, автоматизації та штучного інтелекту, та зростаюча діджиталізація усіх сусіпільно-політичних процесів.

Зазначимо, що появу терміну «цифрова економіка» (digital economy) пов'язують з іменами американських вчених Дона Тапскотта та Ніколаса Негропonte, які у своїх працях 1995 та 1996 рр. відзначили переваги застосування нових інформаційно-комунікаційних технологій як фактору становлення нової економіки (Tapscott, 1995; Negroponte, 1996). Цифрова економіка, яку як зазначає О. Гудзь, ще називають інтернет-економікою, новою економікою, або веб-економікою, передбачає «виробництво, продаж і постачання продуктів за допомогою інформаційно-комунікаційних мереж» (Гудзь, 2018).

Важливими складовими цифрової економіки згідно Томасу Месенбургу є: підтримуюча інфраструктура (апаратне забезпечення, програмне забезпечення, телекомунікації, мережі); електронний бізнес (будь-які процеси, які організація проводить через комп'ютерні мережі); електронна комерція (реалізація товарів он-лайн) (Mesenbourg, 2001).

Цифровізація економіки сприяє економічному зростанню та підвищенню продуктивності, що забезпечує автоматизація бізнес-процесів, що підвищує ефективність роботи підприємств, оптимізацію витрат через зменшення потреби в ручній праці та скорочення часу на виконання завдань, а також створення нових галузей цифрової економіки (наприклад, FinTech, e-commerce, big data). За переконанням В. Апалькової вона постає «найважливішим двигуном інновацій, конкурентоспроможності і економічного розвитку» (Апалькова, 2015, с. 13) будь-якої країни.

Окрім того, цифровізація розширює можливості доступу до інформації та знань через

онлайн освіти та дистанційне навчання, відкриті дані та електронні ресурси та широкий обмін інформацією. Вона забезпечує доступність товарів та послуг та комфорт у повсякденному житті. Як зазначають Н. Гавриленко та І. Тарасенко, «новітні технології, інтелектуальні програми та інші інновації у цифровій економіці можуть підвищити якість послуг та вирішити проблеми у різних сферах господарювання» (Гавриленко, Тарасенко, с. 39). Зокрема, розповсюдження електронних послуг (e-government, e-banking) спрощують взаємодію з державою та фінансовими установами, розвиток онлайн-шопінгу та доставки економить час та зусилля споживачів, а розумні міста (Smart City) підвищують якість життя через цифрове управління транспортом, екологією та комунальними послугами. Широке використання урядами і бізнесом цифрових практик сприяє переосмисленню усього спектру діяльності й відкриває багато нових її напрямів. Серед них розширення можливостей працевлаштування через уможливлення гнучких форм зайнятості (фріланс, дистанційна робота, цифрові платформи), розширення ринку праці за рахунок можливості працювати на міжнародному рівні та створення нових професій у сфері ІТ, кібербезпеки та аналізу даних, підвищення ефективності управління та державних послуг передусім засобами електронного урядування, які скорочують бюрократію та підвищують прозорість влади.

Разом з тим цифровізація несе в собі певні загрози та негативні наслідки. Зокрема, як зазначає Н. Гавриленко та І. Тарасенко, «до інформації державних та бізнес-структур зростає інтерес зацікавлених, конкуруючих організацій чи служб, що породило таке явище, як кібератаки. У результаті втручання сторонніх у мережі/сервери держав, підприємств та приватних осіб виникає загроза витоку інформації, зокрема про ведення бізнесу, перебіг грошових операцій, бази даних та тієї, що стосується приватного життя людей» (Гавриленко, Тарасенко, с. 40).

Окрім загроз кібербезпеці та приватності, цифровізація зумовлює залежність від технологій та загрожує втраті робочих місць. Через автоматизацію певних виробничих процесів чимало професій втрачають свою актуальність, а працівники змушені перекваліфіковуватися. Цифровізація також породжує психологічні та соціальні виклики через залежність від соціальних мереж, зменшення міжособистісної комунікації, перевантаження інформацією. Зростаюча

діджиталізація усіх сфер людського буття, зазначає О. Панченко, сприяє утвердженню небаченого раніше тотального нагляду, породжуючи тим самим феномен цифрового насильства. «Зібрана інформація про користувачів різних сервісів без їх повідомлення накопичується в глобальних цифрових структурах. Усюдишній нагляд збирає стільки даних, скільки можливо, створюючи цифрову версію всевидючого паноптіка, всюди вимірюються і відстежуються майже всі аспекти фізичного і ментального функціонування людини» (Панченко, 2021, с. 174).

Окрім того, досвід сучасних тоталітарних або неототалітарних систем, передусім росії та Китаю, демонструє розповсюдження цифрового авторитаризму, коли технології використовуються для контролю та стеження за громадянами та маніпуляції через соцмережі та фейкові новини. Як зазначають С. Пирожков, Н. Хамітов та інші автори національної доповіді «Збереження і розвиток країни в умовах війни та миру», «громадянам країн з неототалітарними тенденціями, які активно і вільно дискутують у соціальних мережах, здається, що це є результатом їхньої свободи думки і волі. Насправді, в більшості випадків ними керує воля безлічі модераторів, які спрямовують «вільні» дискусії, виконуючи волю явних або таємних суб'єктів політичної влади» (Збереження і розвиток України в умовах війни та миру: національна доповідь, с. 20).

Отже, цифровізація – це ключовий тренд сучасності, який має величезний потенціал для економічного, соціального та наукового розвитку. Водночас вона несе серйозні ризики, пов'язані з безпекою, нерівністю, втручанням у приватне життя та екологічними викликами. Успіх цифрової трансформації залежить від ефективного регулювання, цифрової грамотності та балансу між технологічними інноваціями та етичними стандартами.

Ще одним наслідком глобалізації є соціальна турбулентність та зростаюча невизначеність, які акумулюючи соціально негативні наслідки глобалізації, цифровізації та певних економічних та політичних процесів, на нашу думку, здебільшого визначають «загальний дух епохи». Поняття турбулентності відносно суспільних процесів набуло широкого застосування на початку нового тисячоліття. Представники суспільних та філософських наук почали вживати категорії «турбулентні часи» (Yanitsky, 2011), «епоха турбулентності» (Панченко, 2021), «соціальна тур-

булентність» (Зубов, Кривега, 2015), «соціально-турбулентний простір» (Кубальський, 2022).

О. Яницький власне застосовує термін «турбулентні часи», який охоплює життя суспільства всеосяжного ризику, який можна співставити з «загальним духом епохи». Автор доводить, що людство живе в ризикованому середовищі: ядерна війна здатна знищити всі форми життя на планеті; одна катастрофа накладається або породжує іншу; тероризм, обтяжений бідністю та ісламським фундаменталізмом, є ще однією формою всеосяжного та непередбачуваного ризику тощо. Окрім того, за переконанням дослідника, «турбулентні часи» означають геополітичні зрушення, що супроводжуються переформатуванням центрів влади, поширенням «заморожених конфліктів», обтяжується масовими протестними рухами, що охопили багато країн і регіонів світу. Отже, «турбулентність», зазначає дослідник, «означає зміну кінцевих цілей. Зростання населення світу та дефіцит харчування, тероризм, етнічні та національні конфлікти, природні та техногенні катастрофи змушують змінювати кінцеві цілі світового розвитку: безпека як кінцева мета замінила мрію про вічне процвітання» (Yanitsky, 2011, p. 188).

Вітчизняний психолог О. Панченко зазначає, що «простежується синергетичний ефект накладення минулих (невирішених) проблем і нових глобальних викликів: один катаклізм «наповзає» на інший, міжкризові періоди скорочуються, а вихід із чергової кризи стає затяжним, більшість конфліктів не вирішується, а лише «заморожується». Існуючий баланс взаємин між людиною і природою, людиною та соціумом, соціумом і державою внаслідок турбулентних явищ та метаморфоз може бути порушений, унаслідок чого виникає хаос і непередбачуваність подій» (Панченко, 2021, с. 170).

Кубальський О. соціальною турбулентністю пояснює «наступні виклики глобалізованого світу: нерівномірно розподілений фінансовий капітал, різноманітність культур і життєвого укладу, розширення інформаційного середовища людині, що супроводжується маніпуляціями масовою свідомістю, цифровим насильством і несправедливістю, змінами взаємовідносин між людством та біосферою, стиранням роздільних ліній між станом війни і миру» (Кубальський, 2022, с. 51).

Дійсно, у сучасному світі нестабільність стала майже постійним явищем через політичні конфлікти, економічні кризи, соціальні протести,

епідемії, міграційні процеси тощо. Глобалізація призводить до швидкого поширення криз з однієї країни на інші, як наприклад під час фінансової кризи 2008 року. Події останніх десятиліть доводять, що швидко поширюються не лише фінансові кризи, але й будь-які негативні тенденції та впливи на глобальне суспільство та світову економіку в цілому. «Нещодавні та поточні події, такі як COVID-19, криза вартості життя, збройна агресія росії проти України неухильно підривають економічні здобутки все більшої частини населення світу, де зростає розбіжність між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються. Це, у свою чергу, викликає численні геополітичні ризики, створюючи подальшу загрозу безпеці та стабільності суспільств у всьому світі» (Дернова, Боровик, 2024, с. 254-255).

Зростання невизначеності ускладнює прогнозування економічних процесів через швидкі зміни у політичному, соціальному та технологічному середовищі, а соціальна нестабільність викликає посилення протестних настроїв, зростання поляризації суспільства, що впливає на державну політику та довіру до інституцій. Невизначеність підсилюється через трансформацію ринку праці – автоматизація, цифровізація, демографічні зміни та міграція створюють нові виклики для зайнятості та соціального захисту, глобальні ризики – пандемії, економічні війни, санкції, кліматичні кризи роблять необхідною більш адаптивну та антикризову економічну політику та фінансова нестабільність – волатильність ринків, боргові кризи та зміни в макроекономічних умовах посилюють ризики для економічної стійкості.

Формування економічної політики за таких умов вимагає гнучкості та адаптивності, тобто здатності швидко реагувати на зміну обставин, вироблення антикризових механізмів, які часто передбачають посилення механізмів підтримки уразливих груп населення та економічних секторів, диверсифікації ризиків – тобто мінімізації залежності від окремих ринків чи секторів, зміцнення інституцій – підвищення довіри до держави, економічних реформ та фінансових систем, соціального діалогу, що передбачає активне залучення громадськості та бізнесу до формування економічних рішень.

Відповідями економічної політики на зростаючі виклики соціальної турбулентності постають соціальна справедливість та інклюзивність, геополітична стабільність та безпека, а також гнучкість і стійкість економічних систем. Зокрема,

соціальна справедливість та інклюзивність в умовах зростаючої невизначеності постає ключовим антикризовим механізмом економічної політики у глобальному вимірі. Це означає, що економічна політика має орієнтуватися на зменшення нерівності, підтримку вразливих груп населення та створення рівних можливостей. Геополітична стабільність та безпека вимагає від економічних стратегій врахування світових криз, конфліктів, міграційних процесів, а також потребу у зміцненні економічної безпеки держави. Й нарешті, гнучкість і стійкість економічних систем передбачає адаптацію до глобальних ризиків, таких як пандемії, фінансові кризи, продовольчі та енергетичні виклики тощо.

Отже, соціальна турбулентність та невизначеність суттєво змінюють підходи до економічної політики та управління, роблячи їх більш стратегічними, стійкими та орієнтованими на швидке реагування на виклики сучасного світу. Відповідність економічної політики «духу епохи» означає її гнучкість, адаптивність та орієнтацію на сучасні виклики та можливості, які формують розвиток світової економіки.

**Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі.** Економічна політика України має бути гнучкою, адаптивною та орієнтованою на сучасні глобальні виклики. Вона повинна враховувати глобалізацію, цифровізацію, соціальну турбулентність та зростаючу невизначеність. Глобалізація відкриває нові можливості для інтеграції та економічного зростання, проте водночас посилює

соціально-економічну нерівність, залежність від транснаціональних корпорацій і створює екологічні ризики. Цифровізація виступає потужним драйвером інновацій, підвищує продуктивність і сприяє розвитку нових форм зайнятості, але разом із тим породжує виклики для кібербезпеки, стабільності ринку праці та соціальних відносин. Соціальна турбулентність, спричинена глобальними кризами та швидкими трансформаціями, формує нову реальність, що вимагає стратегічних та антикризових підходів.

Відповідями економічної політики на сучасні виклики мають стати соціальна справедливість та інклюзивність, зміцнення геополітичної стабільності та безпеки, підвищення гнучкості й стійкості національної економіки. Такий підхід дозволить забезпечити відповідність економічної стратегії України «духу епохи» та її здатність ефективно реагувати на глобальні трансформації.

Майбутні наукові розвідки мають бути спрямовані на розробку комплексної методології інтеграції глобалізаційних, цифровізаційних та соціально-турбулентних факторів у формування економічної політики. Перспективними є дослідження адаптаційних механізмів української економіки в умовах багатополярного та фрагментованого світу, аналіз інституційної стійкості та інструментів мінімізації ризиків у кризових ситуаціях. Важливим напрямом також виступає пошук шляхів зменшення соціально-економічної нерівності, посилення інклюзивності та досягнення балансу між технологічними інноваціями й етичними стандартами цифрового суспільства.

#### Список використаних джерел

- Апалькова В. В. Концепція розвитку цифрової економіки в Євросоюзі та перспективи України. *Вісник Дніпропетровського університету*. Серія: Менеджмент інновацій. 2015. Вип. 4. С. 9-18.
- Верменич Я. Глобалізація vs локалізація: діалектика взаємодії у сучасному світі. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2021. С. 207-224.
- Гавриленко Н. Г., Тарасенко І. О. Сучасні тенденції цифровізації економіки: проблеми та перспективи розвитку. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Економічні науки». 2021. № 3 (47). 1 т. С. 36-46.
- Гриценко В. Глобалізація: переваги та недоліки. *Матеріали VI науково-методичного міжнародного Круглого столу «Світова самоізоляція, як можливість переосмислення»*, Одеса (Україна) – Бенгбу (Китай) 8 червня 2021. Одеса. С. 97-102.
- Гудзь О. Є. Цифрова економіка: зміна цінностей та орієнтирів управління підприємствами. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2018. № 2 (24). URL: <https://journals.dut.edu.ua/index.php/emb/article/view/1878> (дата звернення: 2.02.2025).
- Дернова І. А., Боровик Т. М. Глобальні виклики: економічний та соціальний аспект. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. 2024. №2(12). С. 246-257.
- Збереження і розвиток України в умовах війни та миру: національна доповідь / ред. кол. С. І. Пирожков, Н. В. Хамітов, Є. І. Головаха, С. С. Дембіцький, Е. М. Лібанова, О. В. Скрипнюк, С. В. Стоєцький; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ, 2024. 220 с.

Зубов В. О., Кривега Л. Д. Соціальна турбулентність як підґрунтя змін у світоглядних настановах сучасної людини. *Актуальні проблеми філософії і соціології*. 2015. Вип. 8. С. 66-68.

Кубальський О. Сутність та основні вислики соціально-турбулентного простіру сучасної цивілізації. *Humanities studies: Collection of Scientific Papers* / Ed.V. Voronkova. Zaporozhzhia: Publishing house "Helvetica", 2022. 12 (89). Р. 47–52.

Одотюк І.В. Глобалізація та локалізація: від теорії до практики. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. 2021. № 11. URL: [http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11\\_2021/10.pdf](http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2021/10.pdf). (дата звернення: 1.02.2025).

Панченко О. Епоха турбулентності і суспільні метаморфози як фактори ризиків державного управління. *Ефективність державного управління*. 2021. Вип. 2 (63). Ч.1. С. 170-182.

Пітулей В. Глобалізація як визначальний феномен сучасності. Вісник Прикарпатського університету. *Філософські і психологічні науки*. 2014. Вип. 18. С. 104-109.

Плотніков О. Фрагментація світової економіки як умова розвитку національних інтересів України. «Другі Гальчинські читання». *Збірник матеріалів міжнародної наукової конференції* (31.10.2024 р., м. Київ). К.: НІСД, С. 88-90. URL: [https://niss.gov.ua/sites/default/files/2025-01/tezi-gch-2-verstka\\_gotove\\_22.pdf](https://niss.gov.ua/sites/default/files/2025-01/tezi-gch-2-verstka_gotove_22.pdf) (дата звернення: 2.02.2025).

Плотніков О. Фрагментація світової економіки: ризиковий аспект. *Економіка України*. 2023. № 7. С. 31-42.

Intriligator, M. D. Globalization of the world economy: potential benefits and costs and a net assessment. *Journal of Policy Modeling*. 2004. Elsevier, vol. 26(4). P. 485-498.

Mesenbourg T. L. Measuring the Digital Economy / US Bureau of the Census, Suitland, MD. 2001. URL: <https://www.census.gov/content/dam/Census/library/workingpapers/2001/econ/umdigital.pdf>. (дата звернення: 2.02.2025).

Negroponte. Being Digital. Knopf. Paperback edition, Vintage Books, 1996.

Tapscott D. The Digital Economy: Promise and Peril in the Age of Networked Intelligence. McGraw-Hill, 1995. 342p.

Yanitsky, O. N. Turbulent Times what does it mean. *Russian Sociology in Turbulent Times* / Ed. by V.A. Mansurov. Moscow: RSS, 2011, pp. 188-192. URL: <https://www.fnisc.ru/publ.html?id=2193&printmode> (дата звернення: 3.02.2025).

## References

Apalkova, V. V. (2015). The concept of digital economy development in the European Union and prospects for Ukraine. *Bulletin of Dnipropetrovsk University. Series: Innovation Management*, (4), 9–18.

Vernenysh, Ya. (2021). Globalization vs localization: Dialectics of interaction in the modern world. *International Relations of Ukraine: Scientific Searches and Findings*, 207–224.

Havrylenko, N. H., & Tarasenko, I. O. (2021). Modern trends of economy digitalization: Problems and development prospects. *Internauka. Series: Economic Sciences*, 3(47, Vol. 1), 36–46.

Hrytsenko, V. (2021, June 8). Globalization: Advantages and disadvantages. In *Proceedings of the VI International Round Table "World self-isolation as an opportunity for rethinking"* (pp. 97–102). Odesa–Bengbu.

Hudz, O. Ye. (2018). Digital economy: Changing values and management guidelines of enterprises. *Economics. Management. Business*, 2(24). <https://journals.dut.edu.ua/index.php/emb/article/view/1878>.

Dernova, I. A., & Borovyk, T. M. (2024). Global challenges: Economic and social aspect. *Management and Entrepreneurship in Ukraine: Stages of Development and Problems of Growth*, 2(12), 246–257.

Pyrozhekov, S. I., Khamitov, N. V., Holovakha, Ye. I., Dembitskyi, S. S., Libanova, E. M., Skrypniuk, O. V., & Stoitskyi, S. V. (Eds.). (2024). *Preservation and development of Ukraine in conditions of war and peace: National report*. Kyiv: Institute of State and Law, NAS of Ukraine.

Zubov, V. O., & Kryveha, L. D. (2015). Social turbulence as a basis for changes in the worldview of modern man. *Actual Problems of Philosophy and Sociology*, (8), 66–68.

Kubalskyi, O. (2022). Essence and main challenges of the socio-turbulent space of modern civilization. In V. Voronkova (Ed.), *Humanities Studies: Collection of Scientific Papers* (Vol. 12(89), pp. 47–52). Zaporizhzhia: Helvetica.

Odotyuk, I. V. (2021). Globalization and localization: From theory to practice. *Efektivna Ekonomika*, (11). [http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11\\_2021/10.pdf](http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2021/10.pdf).

Panchenko, O. (2021). The era of turbulence and social metamorphoses as risk factors of public administration. *Efficiency of Public Administration*, 2(63, Part 1), 170–182.

Pitulei, V. (2014). Globalization as a defining phenomenon of modernity. *Bulletin of the Precarpathian University. Philosophical and Psychological Sciences*, (18), 104–109.

Plotnikov, O. (2024, October 31). Fragmentation of the world economy as a condition for the development of Ukraine's national interests. In *Proceedings of the Second Halchynsky Readings International Conference* (pp. 88–90). Kyiv: NISS. [https://niss.gov.ua/sites/default/files/2025-01/tezi-gch-2-verstka\\_gotove\\_22.pdf](https://niss.gov.ua/sites/default/files/2025-01/tezi-gch-2-verstka_gotove_22.pdf).

- Mesenbourg, T. L. (2001). *Measuring the digital economy*. U.S. Bureau of the Census. <https://www.census.gov/content/dam/Census/library/workingpapers/2001/econ/umdigital.pdf>.
- Negroponte, N. (1996). *Being digital*. Vintage Books.
- Tapscott, D. (1995). *The digital economy: Promise and peril in the age of networked intelligence*. McGraw-Hill.
- Yanitsky, O. N. (2011). Turbulent times: What does it mean. In V. A. Mansurov (Ed.), *Russian sociology in turbulent times* (pp. 188–192). Moscow: RSS. <https://www.fnisc.ru/publ.html?id=2193&printmode>.

**ILLIA, SAHAIDAK** – PhD in Economics,  
Doctoral Candidate at the Department of Social Philosophy,  
Philosophy of Education, and Educational Policy  
Dragomanov Ukrainian State University (Kyiv, Ukraine)  
E-mail: [i.v.sahaidak@udu.edu.ua](mailto:i.v.sahaidak@udu.edu.ua)  
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-8622-3704>

## NEW REALITIES OF UKRAINE'S ECONOMIC POLICY IN THE CONTEXT OF GLOBAL CHANGES

### Abstract

The aim of the article is to substantiate the theoretical and methodological principles of the formation of economic policy in Ukraine in the context of modern global transformations, the digital economy and social turbulence. The author relies on interdisciplinary research that combines economic, sociological and philosophical approaches. This paper analyzes Ukraine's post-war economic policy in the context of globalization and international integration, digitalization of the economy and society, increasing uncertainty and turbulence, and responses to these challenges that reorient global economic policy towards social justice and inclusivity, geopolitical stability and security, as well as flexibility and resilience of economic systems. It is argued that aligning economic policy with the «spirit of the times» implies its flexibility, adaptability, and focus on modern challenges and opportunities that shape the development of the global economy. Several advantages of globalization for economic policy are considered, such as fostering economic growth through access to new markets, increasing production efficiency, and boosting competition, which forces companies to improve product quality and reduce costs. Negative consequences, challenges, and risks of globalization are also identified: economic inequality manifested in the growing dependence of poorer countries on industrially developed ones, the overall unfair distribution of wealth due to capital concentration in large corporations and financial centers, and the rising social inequality worldwide. An analysis of the digitalization of the economy is conducted, including the development of new technologies, the digital economy, automation, and artificial intelligence, as well as the growing digitalization of all socio-political processes. It is revealed that the consequences of globalization include social turbulence and increasing uncertainty, which, by accumulating the negative social outcomes of globalization, digitalization, and certain economic and political processes, largely define the «general spirit of the age». Ukraine's economic policy must be flexible, adaptive, and focused on modern global challenges. It must take into account globalization, digitalization, social turbulence, and growing uncertainty. Globalization opens up new opportunities for integration and economic growth, but at the same time it increases socio-economic inequality, dependence on transnational corporations, and creates environmental risks.

**Key words:** economic policy, globalization, digitalization, social turbulence, international integration, global development.

© The Authors(s) 2025  
This is an open access article under  
The Creative Commons CC BY license

Received date 10.07.2025  
Accepted date 19.08.2025  
Published date 10.09.2025

**How to cite:** Сагайдак, Ілля. Нові реалії економічної політики України в контексті глобальних змін. HUMANITIES STUDIES: Collection of Scientific Papers / Ed. V. Voronkova. Zaporizhzhia: Publishing house «Helvetica», 2025. 24 (101). P. 123–131  
doi: <https://doi.org/10.32782/hst-2025-24-101-12>